

ПЕДАГОГІКА

УДК 37.015.31.172.15(477)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-1-28>

Василь АНТОНЕЦЬ,
 orcid.org/0000-0002-1116-820X
 кандидат педагогічних наук, доцент,
 доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту
 Хмельницького національного університету
 (Хмельницький, Україна) vfantonec@meta.ua

Віктор ФЛЕРЧУК,
 orcid.org/0000-0001-8667-5487
 кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
 доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту
 Хмельницького національного університету
 (Хмельницький, Україна) flerchuk_v@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті на основі фундаментальних наукових досліджень проаналізовано і обґрунтовано педагогічні умови формування національно-патріотичного виховання у студентів вищих закладів освіти в Україні.

Зазначено, що перед нашою державою постала проблема історичного значення: творчо відродити українське національно-патріотичне виховання і водночас підняти його на сучасний рівень наукового і культурного розвитку.

В сучасних важких і болісних ситуаціях викликів та загроз, і водночас, великих перспектив розвитку, кардинальних змін у політиці виникла необхідність впровадження принципово нової системи національно-патріотичного виховання студентської молоді, тобто необхідно визначити й реалізувати такі педагогічні умови, які б якнайкраще формували національно-патріотичне виховання студентської молоді.

На основі проаналізованих визначень уточнено поняття «педагогічні умови», ми запропонували визначення педагогічних умов як сукупність факторів, які забезпечують організацію, регулювання, взаємодію об'єктів і явищ педагогічного процесу для досягнення поставленої мети.

Однією із головних педагогічних умов на думку авторів є використання виховного потенціалу навчальних предметів з метою патріотичного виховання, це зумовлено тим, що патріотичне виховання студентів здійснюється, перш за все, у процесі навчально-пізнавальної діяльності як провідної у професійній підготовці студентів шляхом внесення ціннісних складових у зміст навчальних предметів, та використання діалогових, активних методів навчання.

Реалізуючи педагогічні умови, ми намагалися: забезпечити організаційно-педагогічний і психолого-педагогічний супровід професійної підготовки майбутніх фахівців; вдосконалити систему професійної підготовки педагогічних кадрів для роботи з патріотичного виховання; визначити форми й методи інформаційної підтримки процесу формування національно-патріотичного виховання майбутніх фахівців в реальних умовах освітньо-виховного середовища вишу.

Доведено, що запропоновані авторами педагогічні умови формування національно-патріотичного виховання студентів сприятимуть залученню студентів до національних джерел духовності та формування у них патріотичних якостей.

Ключові слова: патріотизм, педагогічні умови, громадянин, патріот, патріотичне виховання, громадянське суспільство.

Vasyl ANTONETS,
 orcid.org/0000-0002-1116-820X
 Candidate of Pedagogical sciences, Associate Professor,
 Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Physical Education and Sport
 Khmelnytskyi National University
 (Khmelnytskyi, Ukraine) Vfantonec@meta.ua

Viktor FLERCHUK,
 Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor,
 Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Physical Education and Sport
 Khmelnytskyi National University
 (Khmelnytskyi, Ukraine) flerchuk_v@ukr.net

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION AMONG STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN UKRAINE

In the article, based on fundamental scientific developments, the pedagogical conditions for the formation of national-patriotic education among students of higher educational institutions in Ukraine are analyzed and substantiated.

It was noted that our state faced a problem of historical significance: to creatively revive Ukrainian national-patriotic education and at the same time raise it to the modern level of scientific and cultural development.

In today's difficult and painful situations of challenges and threats, and at the same time, great prospects for development, radical changes in politics, there was a need to introduce a fundamentally new system of national-patriotic education of student youth, so it is necessary to define and implement such pedagogical conditions that would best form national-patriotic education of student youth.

On the basis of the analyzed definitions, the concept of "pedagogical conditions" was clarified, we proposed the definition of pedagogical conditions as a set of factors that ensure the organization, regulation, interaction of objects and phenomena of the pedagogical process to achieve the set goal.

One of the main pedagogical conditions, according to the authors, is the use of the educational potential of educational subjects for the purpose of patriotic education, this is due to the fact that patriotic education of students is carried out, first of all, in the process of educational and cognitive activity as leading in the professional training of students by introducing valuable components into the content of educational subjects, and the use of dialogic, active teaching methods.

Implementing pedagogical conditions, we tried to: provide organizational-pedagogical and psychological-pedagogical support for the professional training of future specialists; to improve the system of professional training of pedagogical personnel for work on patriotic education; to determine the forms and methods of informational support of the process of formation of national-patriotic education of future specialists in the real conditions of the educational and educational environment of higher education.

It is proved that the author's proposed pedagogical conditions for the formation of national-patriotic education of students will contribute to the involvement of students in national sources of spirituality and the formation of their patriotic qualities.

Key words: *patriotism, pedagogical conditions, citizen, patriot, patriotic education, civil society.*

Постановка проблеми. Соціально-філософський аналіз сучасного українського суспільства свідчить про наявність у ньому складних проблем матеріального та духовного характеру, що несуть серйозну загрозу ствердженню України як незалежної, цілісної держави. Ключовою серед них є проблема національно-патріотичного виховання людини – особистості, національно свідомого громадянина України. Патріотизм, розвитку якого раніше присвячували багато зусиль, поступово перетворився з необхідного елемента виховання наступних поколінь, в щось зайве, несучасне. До розвитку патріотизму серед молоді ставляться дедалі більше формально, відбиваючи цим бажання бути патріотом і викликаючи сумнів щодо доцільності цієї особистісної якості. Перед незалежною Україною постала проблема історичної ваги: творчо відродити українське національно-патріотичне виховання і водночас піднести його на сучасний рівень наукового і культурного розвитку. У наш час, коли молодь в основному спрямовує свої зусилля на накопичення матеріальних цінностей і благ, стає актуальним творчо використовуючи кращі досягнення минулих поколінь, всебічного обґрунтувати нову парадигму патріотичного виховання як процесу формування особистості.

У сучасних умовах відродження національної системи освіти, реалізації Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, модернізації вищої освіти України відповідно до положень Болонської декларації особливого значення набувають проблеми професійної підготовки майбутнього фахівця. Сучасний спеціаліст, окрім фахових знань, умінь і навичок, має

володіти загальною культурою, розумінням екологічних та соціальних наслідків своєї діяльності, світоглядними орієнтирами та духовними цінностями. Тому одним із завдань закладів вищої освіти стає орієнтація її на загальнолюдські культурні цінності, залучення студентів до національних джерел духовності, формування у них патріотичних якостей. Сучасні заклади вищої освіти мають формувати не тільки фахівця у відповідній галузі, але й громадянина-патріота, небайдужого до долі української держави, економіки, освіти та культури. Вирішення цього завдання вимагає належної організації національно-патріотичного виховання студентської молоді в закладах вищої освіти України.

Аналіз досліджень. Проблема національно-патріотичного виховання привертала увагу багатьох дослідників. Так, сутність патріотизму, як моральної якості, визначалася Й. Песталоцці, А. Дістервегом, Г. Сковородою, як стрижневий принцип національного виховання – К. Ушинським, М. Грушевським, І. Огієнком, Г. Ващенком, О. Вишневським. Теоретичні й методичні засади патріотичного виховання дітей і молоді розглядали О. Духнович, С. Русова, Г. Ващенко, А. Макаренко, В. Сухомлинський. Особливо цінними є сучасні наукові розробки: концепція українського виховання О. Вишневського; наукові праці, присвячені засобам патріотичного виховання студентської молоді Т. Анікіної, О. Гевко, Є. Франківа, тощо.

Питання досліджень педагогічних умов патріотичного виховання молодого покоління розглядалось у роботах багатьох дослідників: Т. Анікіна (педагогічні умови патріотичного виховання

майбутніх учителів музики засобами художнього краєзнавства), Н. Волошина (педагогічні умови патріотизму сучасного українського суспільства), Т. Гавлітіна (педагогічні умови національно-патріотичного виховання підлітків в умовах поза-шкільного навчального закладу), тощо. Проте результати аналізу досліджень вищеназваних учених свідчать, що питанням патріотичного виховання студентів вищих закладів освіти, узагальненню досвіду формування патріотичних якостей студентів не приділялося належної уваги. Немає наукових праць, у яких було б обґрунтовано педагогічні умови формування національно-патріотичного виховання студентів вишів в Україні.

Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні педагогічних умов національно-патріотичного виховання студентів закладів вищої освіти в Україні

Виклад основного матеріалу. Нині в Україні все більшої актуальності набуває виховання у молодого покоління почуття патріотизму, що спричинене новими суспільно-політичними реаліями в нашій державі після Революції гідності та обставинами, пов'язаними з російською агресією. У період війни, яку російська федерація розв'язала і веде проти України, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді - формування нового українця, що діє на основі національних та європейських, цінностей. Сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення, першою чергою, своєї долі, долі своїх сусідів, подальшого світового порядку (Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України №527 від 06 червня 2022).

Таким чином, на сучасному етапі становлення України як суверенної європейської держави виникла необхідність впровадження принципово нової системи національно-патріотичного виховання студентської молоді, тобто необхідно визначити й реалізувати такі педагогічні умови, які б якнайкраще формували національно-патріотичне виховання студентської молоді. У філософському плані поняття «умова» є одним із провідних разом із такими, як «особистість», «діяльність», «матерія» тощо. «Умова» розглядається як категорія, яка відображає ставлення предмету до оточуючих його явищ, без яких цей предмет не може існувати й розвиватися (Шинкарук, 1993). У тлумачному словнику, поняття «умова» має багато значень, серед них можна виділити наступні: 1) необхідна

обставина, яка уможливорює здійснення, створення, утворення чого-небудь; 2) обставини, особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь; 3) правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, дійсності (Булес, 2004:74-75). Л. Виготський стверджував, що необхідно завчасно створювати умови, необхідні для розвитку відповідних якостей (Виготський, 1991:480). Таким чином, «умова» - складова будь-якого процесу, зокрема і процесу формування патріотичного виховання студентів в вищих закладах освіти в Україні.

Для обґрунтування педагогічних умов, котрі будуть сприяти формуванню національно-патріотичному вихованню студентів, ми повинні уточнити, як ми їх розуміємо. Педагогічні умови – це структурна оболонка педагогічних моделей і технологій, завдяки яким реалізуються компоненти технології. Педагогічні умови віддзеркалюють структуру сформованості патріотичного виховання майбутніх фахівців в умовах освітньо-виховного середовища вишу і вміщують передбачені технологією формування патріотичної вихованості, компоненти моделі або технології (Гуцан, Режим доступу : <http://intkonf.org>).

Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що дослідники термін «педагогічна умова» розуміють, як деяку обставину, що сприяє формуванню та розвитку педагогічних систем, явищ, процесів, якостей особистості (О. Бражнич, В.Манько). О. Бражнич педагогічні умови визначає як сукупність об'єктивних можливостей змісту, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей здійснення педагогічного процесу, що забезпечує успішне досягнення поставленої мети (Бражнич, 2001:238). В. Манько педагогічні умови визначає як взаємопов'язану сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, яка забезпечує високу результативність навчального процесу і відповідає психолого-педагогічним критеріям оптимальності (Манько, 200:153–161).

Отже, дослідники визначають педагогічні умови як сукупність об'єктивних можливостей, що забезпечують успішне вирішення поставлених завдань або як функціональну залежність суттєвих компонентів педагогічного явища від комплексу об'єктів (речей, їх станів, процесів, взаємодій) у різних проявах (Бражнич, 2001:238). Загальною рисою всіх означень цього поняття є направленість умов на вдосконалення взаємодії учасників педагогічного процесу при вирішенні конкретних дидактичних завдань. Таким чином, ми педагогічні умови визначаємо як сукупність факторів,

які забезпечують організацію, регулювання, взаємодію об'єктів і явищ педагогічного процесу для досягнення поставленої мети. У нашому дослідженні під педагогічними умовами формування національно-патріотичного виховання студентської молоді ми будемо розуміти таку сукупність факторів, які будуть ефективно впливати на формування та розвиток усіх компонентів патріотизму у студентів як складової формування їх професійної компетентності. Реалізуючи педагогічні умови, ми намагалися забезпечити організаційно-педагогічний і психолого-педагогічний супровід професійної підготовки майбутніх фахівців; вдосконалити систему професійної підготовки педагогічних кадрів для роботи з патріотичного виховання; визначити форми й методи інформаційної підтримки процесу формування патріотичного виховання майбутніх фахівців в реальних умовах освітньо-виховного середовища вишу. Успіх та ефективність формування патріотичного виховання студентів залежить від сукупності адекватних принципів, функціональної спрямованості навчання та виховання, методів і прийомів, засобів та педагогічних умов, за яких буде організовано навчальний процес.

Проаналізувавши досліджувану проблему, враховуючи дидактичні принципи, компоненти та різні підходи науковців до визначення педагогічних умов, ми виділили наступні педагогічні умови, що дозволять ефективно здійснити формування національно-патріотичного студентів ВЗО в Україні:

1. Використання виховного потенціалу навчальних предметів з метою патріотичного виховання;

2. Залучення студентської молоді до участі в соціально-значимих проєктах патріотичного виховання;

3. Використання інноваційних методів і форм залучення майбутніх учителів до національно-культурної спадщини українського народу.

Вибір першої педагогічної умови зумовлений тим, що патріотичне виховання студентів здійснюється, перш за все, у процесі навчально-пізнавальної діяльності як провідної у професійній підготовці студентів шляхом внесення ціннісних складових у зміст навчальних предметів (на матеріалі української мови) та використання діалогових, активних методів навчання. Головним завданням було визначення збереження цінності образу рідного слова, яке здійснювалося завдяки включення в текстовий матеріал творів вітчизняних письменників: О. Олесь «О слово рідне...», О. Гончар «Собор», В. Стус «Ярій, душе», Л. Костенко «Біль

єдиної зброї», що символізують важливі національні проблеми. Модернізація викладання української мови здійснювалася також шляхом переконання у дотриманні обов'язкового мовного режиму в межах освітньо-виховного середовища вишу. Для формування патріотичного виховання студентів весь освітньо-виховний процес повинен бути насичений різними аспектами патріотичного виховання. І особлива роль тут належить предметам соціально-гуманітарного циклу, а саме: українській мові, філософії, політології, історії, географії, літературі тощо. Організація процесу навчання з урахуванням цілей і завдань патріотичного виховання вимагає оптимізації змісту навчальних програм, опанування викладачами всіма компонентами процесу навчання, розуміння ними того, що повинно відбиватися в робочих навчальних програмах і реалізовуватися в процесі засвоєння студентами знань, умінь і навиків з предмету на лекціях, семінарах, практичних заняттях і в процесі самоосвіти та самовиховання студентів.

Особистістю з чітко сформованими почуттями патріотизму є та людина, котра вільно володіє українською мовою або прагне її вивчити; яка знає історію та історичне коріння нашої країни, рідного краю; приймає участь у волонтерському русі; любить і оберігає природу; знає символіку України й з повагою ставиться до Державних Прапора й Герба України, із хвилюванням співає Гімн.

Велике значення у формуванні патріотизму молодого покоління має вивчення історії України, яка знайомить нас з минулим нашої держави, з видатними діячами, котрі зробили вагомий внесок у розвиток української науки, культури та мистецтва. Героїчна боротьба українського народу за свою незалежність виховують почуття національної гордості за минуле нашої держави. Відомі історичні події є зразками високого героїзму українців і вони є підтвердженням високого патріотизму, великої любові до України та свого народу. В процесі вивчення історії України у студентів слід виховувати не лише патріотизм, а й високий гуманізм і духовність, увагу й пошану до учасників війни. В цих цілях студенти відвідували місця історичних подій, вивчали літературу та збирали документи, стосовно історії рідного краю, організували фотовиставку пам'ятних місць Хмельниччини. тощо. Неабияке значення у формуванні патріотизму, національної самосвідомості має вивчення етики та естетики. Ще видатний український філософ Г. Сковорода стверджував, що ідеальним є суспільство, що в змозі забезпечити людині реалізацію її творчих

і природних можливостей, а справжнім патріотом є той, хто своєю працею і вчинками робить все можливе для свого самовдосконалення, хто любить і шанує свій народ. Під час викладання цих дисциплін викладачі мають можливість для прищеплення студентам не лише морально-патріотичних ідей, але й для формування духовності й естетичного сприйняття навколишнього світу студентами. Реалізацію першої педагогічної умови проводили за допомогою наступних методів і прийомів: (круглий стіл «Український етнос у часі і просторі»), формування україномовного виховного простору (свята, «День Державного Прапора України», «День незалежності України», «День захисника України», «День річниці Майдану», «День Українського козацтва», «День української писемності та мови», «День Збройних Сил України», «День Соборності України»). Отже, результати національно-патріотичного виховання, в основу якого мають бути покладені принципи демократизму, гуманізму, толерантності, спадкоємності та наступності поколінь, залежать від умілого та творчого підходу професорсько-викладацького складу, від його професіоналізму, від найбільш ефективних методів і форм викладання соціально-гуманітарних дисциплін.

Друга педагогічна умова, залучення студентської молоді до участі в соціально-значущих проєктах патріотичного спрямування, розглядалась і впроваджувалась через проєктні технології, як одних із шляхів виховання патріотизму в студентів вищів. Соціально-значимий проєкт існує у двох формах: як складова частина програми, яка являє собою форму конкретизації та змістового наповнення пріоритетних напрямів розвитку соціокультурного життя; як самостійний варіант вирішення локальної проблеми, адресованої конкретній аудиторії. Соціальний проєкт – це «мета проєктної діяльності як виду соціальної творчості. Головною кінцевою стратегічною метою соціального проєкту є створення оптимальної спільності організованих колективних відносин з досвідом об'єктивних умов та життєдіяльності різних соціальних груп» (Сорокопуд, 2011: 97). Соціальні проєкти серед молоді є продуктом інноваційним у молодіжному середовищі, спрямованим на вирішення певного конкретного завдання, на виявлення соціальних факторів, на застосування нових технологій, модернізуючих різноманітні форми молодіжної діяльності (Сорокопуд, 2011: 97). Вони включають в себе проблеми соціального передбачення, прогнозування, планування, конструювання та моделювання. Соціально – значимий проєкт диктує потребу у гру-

повій приналежності та має самооцінне значення, він моделює соціальні явища, виробляє дискусійні навички проєктантів. Суб'єктами діяльності виступають викладачі, співробітники, аспіранти і студенти, що будують взаємовідношення на педагогіці співпраці, співтворчості і співуправлінні. Ефективність формування патріотичного виховання студентів вищів у загальноосвітньому середовищі значною мірою залежить від спрямування виховного процесу, від методів і форм його організації. Пріоритетна роль у патріотичному вихованні належить активним методам, які базуються на демократичній взаємодії, напружені на самостійне відшукування істини і сприяють формуванню самокритичності, творчості та ініціативи. Такими методами є: ситуаційно-рольові та імітаційні ігри, соціально-проєктна діяльність, інтелектуальні аукціони, соціально-психологічні тренінги, мозкові атаки, проблемні соціальні та політичні ситуації, ситуації успіху, аналіз конфліктів і стилів поведінки, використання засобів комунікації, демократичний діалог, метод трибун, колективні творчі справи, використання інформаційних технологій. Також значну роль у патріотичному вихованні відіграють і традиційні методи, а саме: лекції, семінари, бесіди, диспути, робота з книгами та періодикою тощо.

Третьою педагогічною умовою формування національно-патріотичного виховання у студентів вищів є використання інноваційних методів і форм залучення студентської молоді до національно-культурної спадщини українського народу, вона пов'язана з розумінням патріотичного виховання як складової національного виховання. Найбільш адекватними з точки зору становлення патріотичних компетентностей і, відповідно, патріотичного виховання, є інноваційні методи, за допомогою яких відбувається взаємодія та співпраця всіх учасників освітньо-виховного процесу під час вирішення практичних і навчальних задач. Саме активні й інноваційні методи створюють необхідні умови як для встановлення та вдосконалення патріотичної компетентності через залучення всіх учасників навчального процесу в усвідомлене проживання й переживання індивідуальної та колективної діяльності, так і для усвідомлення й прийняття ними патріотичних цінностей, для накопичення досвіду патріотичної діяльності. Інноваційні процеси нині проникають в усі сфери освітнього виховного простору. Не є виключенням і патріотичне виховання студентської молоді, ефективний результат якого в більшості залежить від правильного підходу до нього. Тому «інноваціям» у системі патріотичного

виховання приділяється велика увага. В ході нашого дослідження ми також використовували інноваційні методи, а саме: ігрові технології (рольові, ситуаційні ігри); діалогові технології (дискусії, конференції); мозковий штурм; кейс-технології; засідання експертної групи (дебати, симпозіум). Розглянемо одну із цих технологій. Ігрові технології (рольові та ситуаційні ігри). Метод ігрових технологій є одним із ефективних засобів формування патріотичного виховання, професійних мотивів, інтересів, потреб майбутніх фахівців, а також засобом впливу на інтелектуальну й емоційну сферу студентів. Зміст педагогічної діяльності при організації гри полягає в тому, щоб придумати мотивацію до даного виду роботи, забезпечити сприятливу атмосферу для колективної діяльності і підготувати навчальний матеріал (розбити його на частини, скласти питання для самоконтролю, продумати форму підсумкового контролю). В іграх розвиваються цінні громадянські якості особистості – відповідальність, самостійність, ініціативність, комунікабельність, а також соціально значущі вміння й навички: працювати з інформацією, аргументувати свою точку зору, виступати перед слухачами, працювати в команді та ін. Технологічну основу гри складають спільні дії всіх учасників навчально-виховного процесу, спрямовані на засвоєння інформації.

Застосування наведених форм і методів патріотичного виховання сприятиме формуванню у студентів когнітивного, мотиваційного та діяльнісного компонентів, що передбачають вироблення вмінь міркувати, аналізувати, ставити питання, шукати власні відповіді, критично розглядати проблему, робити власні висновки, брати участь у громадському житті, набувати вмінь та навичок адаптації до нових суспільних відносин, адекватної орієнтації, захищати свої інтереси, поважати інтереси і права інших, самореалізуватися тощо. Результативність патріотичного виховання великою мірою залежить від того, наскільки ті чи інші форми й методи виховної діяльності стимулюють розвиток самоорганізації, самоуправління дітей, підлітків, юнацтва, молоді. Чим доросліші вихованці, тим більші їхні можливості до критично-творчого мислення, самоактивності, творчості, самостійності, до усвідомлення власних світоглядних орієнтацій, які є основою життєвого вибору, громадянського самовизначення (Бех, 2014:29, Богульський 2004:74). Останні роки

є особливими щодо організації та проведення патріотичного виховання серед студентів, студенти гинули на Майдані, багато молоді загинуло й поранено на Сході нашої держави; тому закладам вищої освіти в Україні необхідно модернізувати форми та методи національно патріотичного виховання. Вона має стати засобом відродження національної культури, стимулом пробудження таких моральних якостей, як совість, людяність, почуття власної та національної гідності.

Висновки. Результати проведеного дослідження підтвердили ефективність реалізації запропонованих педагогічних умов національно-патріотичного виховання студентів в закладах вищої освіти в Україні.

Вибір першої педагогічної умови зумовлений тим, що патріотичне виховання студентів здійснюється, переважно, у процесі навчально-пізнавальної діяльності, як провідної у професійній підготовці студентської молоді, шляхом внесення ціннісних складових у зміст навчальних предметів та використання активних методів навчання. Головним завданням було визначено збереження цінності образу рідного слова, що здійснювалося завдяки включенню в текстовий матеріал творів вітчизняних письменників. У виборі другої педагогічної умови ми виходили з того, що ВЗО України мають стати освітньо-виховним середовищем становлення патріота України, який може брати на себе відповідальність, брати участь у розбудові країни як незалежної та демократичної держави, сприяти єдності та соборності країни у процесі організації соціально значимої діяльності. Головним шляхом реалізації другої педагогічної умови було впровадження проектної технології. Змістовим наповненням проектної діяльності стали соціально-політичні події, які відбуваються в Україні. Обґрунтування третьої педагогічної умови пов'язано з розумінням патріотичного виховання як складової національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадських обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу. Особливого значення це положення набуває стосовно патріотичного виховання студентської молоді. Реалізація цієї педагогічної умови відбувалася з максимальним використанням потенціалу творчих здібностей та інтересів студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Наук. метод. журнал. Гірська школа українських Карпат. Івано-Франківськ: ПНУ ім. В. Стефаніка. 2015. № 12 – 13. С. 27.

2. Богульський А. А. Патріотичне виховання студентів юридичного факультету – складова становлення громадянина-патріота. Рідна школа, 2004. № 12. С. 74 – 75.
3. Бражнич О.Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання». Кривий Ріг, 2001. 238 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол.ред. В.Т. Бусел. К. Ірпінь. ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
5. Выготский Л.С. Педагогическая психология. М.: Педагогика, 1991. 480 с.
6. Гуцан Т. Г. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів економіки до профільного навчання старшокласників. Соціум. Наука. Культура. URL: <http://intkonf.org/gutsan-tg-pedagogichni-umovi-formuvannya-gotovnosti-maybutnihvchiteliv-ekonomiki-do-profilnogo-navchannya-starshoklasnikov>. (дата звернення 16.09.2022).
7. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України №527 від 06 червня 2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22/> (дата звернення 30.08.2022)
8. Сорокопуд Ю.В. Педагогіка вищої школи. Ростов н /Д : Феникс, 2011. С. 274.
9. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. Київ : голов. ред. укр. рад. енциклопедії, 1973. 599 с

REFERENCES

1. Beh I. D. Prohrama patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi [Program of patriotic education of children and school youth]. Science methodical journal – Ivano-Frankivsk: Prykarpattia National University named after Vasyl Stefanyk, 2015. – № 12 – 13. p. 27 [in Ukrainian].
2. Bogulskiy A. A. Patriotychno vykhovannia studentiv yurydychnoho fakultetu – skladova stanovlennia hromadianyna-patriota [Patriotic upbringing of law faculty students as a component of becoming a patriotic citizen]. Ridna shk, 2004. № 12. pp. 74–75 [in Ukrainian].
3. Brazhnych O. G. Pedahohichni umovy dyferentsiiovanoho navchannia uchniv zahalnoosvitnoi shkoly [Pedagogical conditions of differentiated education of secondary school students]. PhD Dissertation: spec. 13.00.07 "Theory and method of education" – Kryvyi Rih, 2001. 238 p. [in Ukrainian].
4. Busel V. T. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. – Irpin: "Perun", 2004. 1440 p. [in Ukrainian].
5. Vygotsky L. S. Pedahohicheskaia psykhohohyia [Pedagogical psychology]. 1991. 480p. [in Russian]
6. Gutsan, T. G. Pedahohichni umovy formuvannia hotovnosti maibutnikh vchyteliv ekonomiky do profilnogo navchannia starshoklasnykiv [Pedagogical conditions for the formation of the readiness of future economics teachers for specialized training of high school students]. [Electronic source]. – Source access mode: <http://intkonf.org/gutsan-tg-pedagogichni-umovi-formuvannya-gotovnosti-maybutnihvchiteliv-ekonomiki-do-profilnogo-navchannya-starshoklasnikov>.
7. Kontseptsia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia v systemi osvity Ukrainy [The concept of national-patriotic education in the education system of Ukraine]. Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 527 dated June 6, 2022. [Electronic source]. – Source access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22/>. (date of application: 30.08.2022). [in Ukrainian].
8. Sorokopud Y.V. Pedagogika vyisshey shkolyi [Higher school pedagogy] – Rostov-on-Don: Feniks, 2011. – 274 p. [in Russian]
9. Filosofskiy slovnyk [Philosophical dictionary] edited by Shinkaruk V. I. – Kyiv: The main editorial office of the Ukrainian Soviet Encyclopedia, 1973. – 599 p. [in Ukrainian].